

Temat : Początki i rozwój chrześcijaństwa w Imperium Romanum.

Polecenia:

1.Wymień źródła pisane dotyczące początków chrześcijaństwa.

2.Opisz krótko najważniejsze założenia nauki Jezusa Chrystusa.

3.Wyjaśnij znaczenie pojęć:

a.chrześcijanie

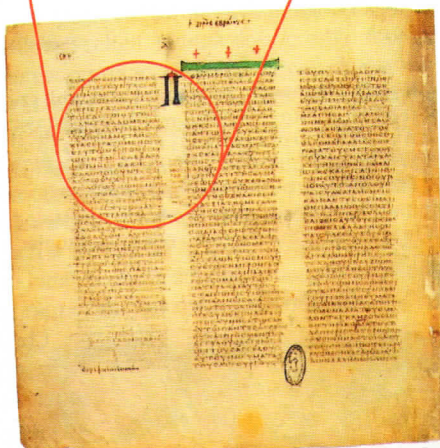
b.kościół katolicki

Załącznik: skan podręcznika historii str.195-197.

Początki chrześcijaństwa

Poznanie początków chrześcijaństwa umożliwia nam przede wszystkim pisma Nowego Testamentu. Należą do nich 4 Ewangelie (według świętych: **Mateusza, Marka, Łukasza i Jana**), Dzieje Apostolskie, 21 Listów Apostolskich i Apokalipsa (Objawienie) św. Jana. Prócz tych pism apokryficznych powstało także wiele **apokryfów** (gr. *apokryfos* - ukryty, tajemny) - wczesnochrześcijańskich pism niepewnego pochodzenia, niezaliczonych do zbioru ksiąg świętych. Należą do nich apokalipsy, listy i kilka ewangelii powstałych w II-IV w. (Tomasza, Filipa, Macieja, Piotra, Łukasza Iskarioty, Bartłomieja i inne). Ewangelie zaczęto pisać najwcześniej około 30 lat po śmierci Chrystusa. Pierwszą powstała lista św. Pawła (50-64 r.). Ewangelie długie św. Marka, św. Mateusza i Łukasza zawierają wiele wspólnych cech. Nazywa się je **ewangeliami synoptycznymi**. Inny charakter ma najpóźniejsza Ewangelia według św. Jana, pochodząca zapewne z końca I w. Zawiera ona układ nauki Chrystusa. Dzieje Apostolskie (powstałe ok. 70-90 r.), przypisywane ewangelistce Łukaszowi, opisują początki chrześcijaństwa, zwłaszcza zaś działalność św. Pawła z Tarsu.

O istnieniu chrześcijan wzmiankują dopiero dzieła historyków rzymskich powstałe na początku I w. Prześladowania chrześcijan przez Nerona po pożarze Rzymu w 64 r. opisał Tacyt.

List św. Pawła, karta z Kodeksu Watykańskiego z połowy IV w.

Kanon świętych pism chrześcijaństwa określili za panowania Dioklecjana Ojciec Kościoła. W zachowanych źródłach pierwszy zapis zawartości Nowego Testamentu pochodzi z 367 r. Kodeks Watykański jest obok Kodeksu Synajskiego najstarszym rękopisem Starego i Nowego Testamentu. Oba zostały spisane w języku greckim. Aby udostępnić treść cennego manuskryptu badaczom, w 1999 r. wydano faksymile, czyli dokładną kopię Kodeksu Watykańskiego (łac. *Biblorum Sacrorum Graecorum Codex Vaticanus*).

Ewangelie synoptyczne (gr. *synoptikos* - widzący jednocześnie)

Określenie trzech pierwszych Ewangelii charakteryzujących się licznymi podobieństwami w opisywanych wydarzeniach związanych z życiem i naukami Jezusa Chrystusa. Podobieństwa widoczne są również w warstwie językowej.

Sanhedryn

Najwyższa instytucja religijna i sądowa w starożytnej Judei.

Jezus z Nazaretu, który urodził się najpewniej około 6/7 r. p.n.e. i został ukrzyżowany przed 36 r. (po koniec namiestnictwa **Poncjusza Piłata** w Judei), dążył do ożywienia judaizmu przez wprowadzenie nowych treści religijnych. Jego podejście do rozumianych dotąd często dosłownie nakazów Tory odbiegało od tradycji. Doprowadziło to do konfliktu z **Sanhedrynem**, który wydał Jezusa jako buntownika pod sąd namiestnika Judei, a ten skazał Go na ukrzyżowanie. W okresie działalności Jezusa w Judei ożyła idea oczekiwania na Mesjasza, który miał wybawić naród żydowski spod władzy Rzymu. O sukcesie chrześcijaństwa zadecydowało jednak bardziej uniwersalne rozumienie jego misji przez Żydów z diaspory. Widzieli oni w Chrystusie-Mesjaszu wybawiciela od zła i zwiastuna nadejścia Królestwa Bożego na ziemi.

Rozwój chrześcijaństwa w Imperium Romanum

Nazwa **chrześcijanie** pochodzi od greckiego słowa *Christos* (namaszczony, czyli po staropolsku – pomazany), dodanego do imienia Jezusa w związku z uznaniem Go za Mesjasza. Chrześcijanami zaczęto nazywać wyznawców Jezusa z Antiochii w Syrii, którzy uznali Go jednocześnie za Boga, Syna Bożego i człowieka. Taka interpretacja jest wynikiem wpływów hellenistycznych na gminy żydowskie żyjące w diasporze. Zaczerpnięte z filozofii greckiej pojęcie Logos (z gr. słowo) – siły będącej pośrednikiem między Bogiem a światem ludzkim zaczęto utożsamiać z Chrystusem, synem i wysłannikiem Boga na ziemię. Istota tego rozumienia zawiera się w pierwszych słowach Ewangelii św. Jana: „Na początku było Słowo i Słowo było u Boga i Bogiem było Słowo”.

Chrystus, malowidło ściennie z katakumb rzymskich z końca IV w.

Ukazane na fotografii malowidło jest jednym z pierwszych przedstawień Jezusa z brodą i długimi włosami. W ten sposób odwoływano się do Jego żydowskiego pochodzenia. W tym czasie Chrystus najczęściej był przedstawiany symbolicznie jako Dobry Pasterz lub pod postacią ryby. Na ilustracji można zauważyć odniesienie do symboliki chrystologicznej w postaci greckich liter Alfa i Omega, oznaczających początek i koniec (a więc całość).

Diaspora

Rozproszenie przedstawicieli jakiegoś narodu żyjących wśród etnicznie obcych sobie ludów poza własnym krajem.

Chrystus kierował swą nauką do Żydów. Jego pierwsi wyznawcy wywodzili się z tego kręgu wyznaniowego. Nie chcieli oni odstępować od nakazów Starego Testamentu ani nie mieli świadomości wyznawania nowej religii, a jedynie dali wiarę naukom Chrystusa i uznali Go za Mesjasza. Nowa religia najszybciej znalazła wyznawców również wśród **diaspory żydowskiej** oraz ludzi nieżydowskiego pochodzenia. Powstał wówczas spór; dyskutowano, czy nowi chrześcijanie powinni równocześnie przyjąć Prawo Mojżeszowe i przestrzegać go włącznie z obrzezaniem i zestawem nakazów, zakazów i rytuałów. Zwyciężyła koncepcja św. Pawła (ok. 5 -ok. 64 r.), nawróconego Żyda z Azji Mniejszej, który osobiście nie zetknął się z Jezusem. Pod jego wpływem dopuszczono do rodzącego się Kościoła wyznawców niebędących Żydami i zwolniono ich z obowiązku przestrzegania niektórych przepisów prawa. Nadało to chrześcijaństwu bardziej uniwersalny charakter i wydatnie przyczyniło się do jego upowszechnienia. Nowa religia, pozbawiona kulturowych aspektów żydowskich, stała się możliwa do przyjęcia przez wszystkich.

W dwóch pierwszych wiekach chrześcijaństwa nie istniała wspólnota wyznaniowa wszystkich chrześcijan. Pojęcie „**Kościół**” było synonimem poszczególnych gmin, grup spotykających się na modlitwach i Eucharystii. Ich członkowie dzielili się na **kler** i **laików**. Nazwy te pochodzą z języka greckiego. Kler tworzyli zarządcy gminy wybierani przez całą wspólnotę. Należeli do nich **biskup** - duchowy zwierzchnik, prezbiterzy (starsi gminy) i pomagający biskupowi **diakoni**. Między poszczególnymi gminami istniała silna więź podtrzymywana przez stałą korespondencję. Dążność do skupienia w jednej wspólnocie wyznaniowej wszystkich chrześcijan pojawiła się na przełomie II i III w.

Powstał Kościół **katolicki** (czyli powszechny, od gr. *katholikós*) - oznaczający strukturę organizacyjną z biskupami na czele.

W pierwszych wiekach wśród chrześcijan dominowali ludzie ubodzy. Nowa religia przyciągała jednak także osoby zamożne i wykształcone. W końcu IV w. Kościół miał już bardzo liczne grono wyznawców, również w gronie elity rzymskiej. Znajdował wiernych także na dworze i w samej rodzinie cesarskiej. Środowiskiem rozwoju nowego kultu stały się przede wszystkim miasta. Najważniejsze dla chrześcijaństwa gminy rozwijały się w Rzymie oraz na Wschodzie: w Antiochii i Aleksandrii.

Prześladowania chrześcijan

Chrześcijanie byli częścią społeczności imperium, podobnie jak liczni wyznawcy innych kultów i religii. Jednak dość prędko stali się obiektem prześladowań. Przyczyn tego zjawiska należy upatrywać w monoteistycznym charakterze nowej wiary. Jako wyznawcy Jedynego Boga chrześcijanie nie mogli uczestniczyć w sprawowaniu kultów państwowych stanowiących codzienny obowiązek Rzymian.

Od 260 r. chrześcijanie cieszyli się względną tolerancją religijną, mogli zakładać kościoły, cmentarze i mieć majątek. Ostatnia fala prześladowań spadła na nich w początkach IV w. z inspiracji cesarza Dioklecjana. Nakazał on składanie publicznie ofiar bogom, najpierw przez żołnierzy, a potem przez członków dworu cesarskiego.

Agapa, malowidło z katakumb rzymskich, II w.

We wczesnym chrześcijaństwie grupy chrześcijan spotykały się potajemnie, by na pamiątkę Ostatniej Wieczerzy odbyć wspólny posiłek. Wieczere tę nazywano agapą.